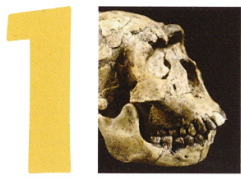

OBSAH

POČIATKY

4,5 mil. – 3 000 p. n. l. 12

Úvod a časová tabuľka 14

Naši vzdialení predkovia 16

Rodokmeň človeka od jeho najstarších príbuzných až po druh *Homo sapiens*.

Spôsob komunikácie 20

Reč, jazyk a umelecké schopnosti raných ľudí.

Ladová doba 22

Klimatické zmeny, ktoré sa začali pred asi 1,5 milióna rokmi, ich vplyv na ľudí.

Preč z Afriky 24

Migrácie z Afriky vyústili do kolonizácie celej Zeme.

Lovci a zberači 30

Predhistorický spôsob života – zber a lov potravy.

Duchovný svet 32

Rané rituály a viera v posmrtný život.

■ RANÉ SPOLOČENSTVÁ 34

Prvá žatva 36

Vývoj spoločností založených na obrábaní pôdy a domestikácii zvierat.

Život na dedine 38

Pestovanie plodín a chov zvierat, vznik prvých sídelných jednotiek.

Obrady a rituály 40

Lúštenie tajomstiev megalitických stavieb.

Vzácne kovy

Od spracovania medi po bronzovú dobu, dosah objavu spracovania kovov.

Prvé mestá

Vznik čoraz zložitejších a rozvíjajúcich sa komunít.

PANOVNÍCI A HIERARCHIE

3 000 – 700 p. n. l.

Úvod a časová tabuľka

Choroba a zdravie
Nemoci a rané prístupy k liečeniu.

Kolíška civilizácie

Vznik zložitejších spoločností v medzirieči Eufratu a Tigrisu – v Mezopotámii.

Božskí faraóni

Egyptská Stará ríša prekvitala na brehoch Nílu pred vyše 2 000 rokmi p. n. l.; bola dobou výstavby pyramíd.

Záhady Indu

Mestá a civilizácie na indickom subkontinente.

Bronzová doba v Číne

Dynastia Šang priniesla rozvoj znakového písma a odlievania bronzu.

42 Písanie na múry
Nezávislý vývoj sústav písma na celom svete, vrátane klinového písma a hieroglyfov.

44 Egypt v poriadku a chaose
Vzostup a pád starovekého Egypta: od poriadku Strednej a Novej ríše k chaosu prechodných období.

■ RAMESE II.

Ríša Osirisa

Kult boha Osirisa (Usira) a rozsiahle rituály spojené so smrťou a s posmrtným životom v starovekom Egypte.

■ EGYPTSKÉ ARTEFAKTY

STAVBY VEČNOSTI

Architektúra dávnych ríš, vrátane monumentálnych hrobiek v starovekom Egypte a zikkuratov v Mezopotámii.

Lud jaguára

46 Prvé veľké civilizácie Mezoameriky a Južnej Ameriky: Olmékovia a kultúra Chavín.

48 Prvá civilizácia Európy

52 Na stredomorskom ostrove Kréta prekvitala v bronzovej dobe minojská kultúra.

54 Kolaps bronzovej doby

56 Diplomatické a obchodné spoločnosti civilizácií Blízkeho východu a tajuplný koniec bronzovej doby.

Vládcovia železnej doby

58 Veľká Asýrska ríša ovládala v železnej dobe Blízky východ dve storočia – od 9. storočia p. n. l.

60 Dobývanie mora i púšte

V Stredozemnom mori a naprieč púšťami Arábie a Afriky sa vyvinula zložitá sieť obchodných ciest.

62 MYSLITELIA A VERIACI

64 700 – 600 p. n. l. 84

Úvod a časová tabuľka 86

Hranice mocností 90

66 Ako krajinné prostredie ovplyvňovalo rozľahlé staroveké ríše Eurázie.

68 Perzská ríša 92

Bezpríkladne veľká Perzská ríša Achajmenovcov sa rozprestierala celou Áziou až k Stredozemnému moru.

70 Grécke mestské štáty 94

Veľké mestské štáty starovekého Grécka.

72 ■ ALEXANDER VEĽKÝ 96

Gréci v Ázii 98

Dôsledky výbojov Alexandra Veľkého na Blízkom východe a v Ázii a kultúry, ktoré si osvojili grécke myšlienky.

74 Zrod demokracie 100

Vývoj demokratického systému v starovekých Aténach; jeho princípy ostali najvýznamnejšou formou vlády do súčasnosti.

76 Od mýtov k histórii 102

Znovobjavenie písma v starovekom Grécku, posun od ústne podávaných dejín k písaným.

78 Triumfy gréckej vedy 104

Korene moderných vedeckých metód vyrástli z poznatkov starovekých Grékov, ktorí hľadali logické odpovede na tajomstvá života.

80 Vzostup Ríma 106

Zo skromných počiatkov vyrástlo na pahorkoch nad riekou Tiber mocné mesto a veľká ríša.

82 ■ JULIUS CAESAR 108

Od republiky k cisárstvu 110

Rímska ríša sa stala kolískou pozoruhodnej kultúry, ktorej vplyv pretrváva dodnes.

Rímska armáda 114
Štruktúra a organizácia profesionálnej armády Ríma.

Klasické umenie 116
Sochy, keramika, maľby, mozaiky a architektúra starovekého Grécka a Ríma.

Grécky a rímsky Egypt 118
Premena Egypta z kráľovstva ovládaného Grékmi na rímsku a byzantskú provinciu.

KLEOPATRA 120

Obrodienie Perzie 122
Perzia po Grékoch – expanzia Partov a obdobie vlády dynastie Sásánovcov.

Prvá indická ríša 124
Dominancia dynastie Maurjovcov na indickom subkontinente a stúpajúci vplyv budhizmu.

Zjednotenie Číny 126
Obdobie „bojujúcich štátov“, počas ktorého vznikol štát Čchin.

Centralizovaný štát 128
Dynastia Chan zaviedla v Číne vysoko funkčnú štátnu správu.

Klasické myslenie 130
Zrod kľúčových filozofických myšlienok v starovekom Grécku, práce Sokrata, Platóna a Aristotela.

Širší svet 132
Vzrastajúca obchodná a kultúrna výmena sa stala spojivom starovekého sveta.

Kelti 134
Rozširovanie keltskej kultúry naprieč Európou viedlo ku kontaktom s Rimanmi, Grékmi a kresťanstvom.

KELTSKÉ KOVY 136

Štepní nomádi 138
Kmene rozľahlých stepí Eurázie – Skýti a Kušáni.

Rané americké civilizácie 140
Kultúry Mezoameriky a Južnej Ameriky – Mayovia, Zapotékovia a kultúra Nazca.

Bohovia a bohyně 142
Polyteistické náboženstvá a panteóny božstiev starovekého sveta.

Šírenie viery 144
Zrod a expanzia veľkých svetových náboženstiev.

BITKA PRI MILVIJSKOM MOSTE 148

Úpadok a zánik? 150
Koniec Rímskej ríše, zmenený pomer síl na Západe a vznik kresťanskej Byzantskej ríše na Východe.

BOJOVNÍCI, CESTOVATELIA A VYNÁLEZCOVIA

600 – 1450 152

Úvod a časová tabuľka 154

Šírenie poznatkov 158
Islamská vzdelanosť a šírenie myšlienok na Západ.

Zlatý vek Číny 160
Krajina za vlády dynastie Tchang, obdobie rozkvetu čínskej kultúry.

Dynastia Sung 162
Čína za vlády Sungov, obdobie vzbúr a kľúčových reforiem.

DŽINGISCHÁN 164

Dynastia Ming 166
Čína za vlády Mingov, Peking sa stal hlavným mestom, bol postavený Veľký múr.

Vzostup samurajov 168
Založenie šógunátu a dominantné postavenie triedy bojovníkov v Japonsku.

Kórea v stredoveku 170
Vzostup kráľovstva Čoson, ktoré ovládalo krajinu do roku 1910.

Stratené ríše 172
Ríše juhovýchodnej Ázie: Khmérska, Paganská a Dai Viet (Veľký Viet).

Vzostup islamu 174
Rozširovanie islamskej viery vo svete po smrti proroka Mohameda.

ISLAMSKÉ POKLADY 178

Dillíjsky sultanát 180
V Indii vzniklo veľké islamské kráľovstvo.

Južne od Sahary 182
Obchodné strediská a ríše Afriky: Veľké Zimbabwe, Songhaj a Mali.

Hodvábná cesta 184
Najvýznamnejšia obchodná cesta 13. a 14. storočia z Európy na Ďaleký východ.

Čierna smrť 186
Stredovekú Európu decimovala epidémia moru.

Stredoveká Európa 188
Založenie Svätej ríše rímskej a feudálny systém v Európe.

BITKA PRI HASTINGSE 192

Moc a sláva 194
Moc rímskokatolíckej cirkvi v stredovekej Európe.

Byzantská ríša 198
Centrom veľkej východnej ríše sa stal Konštantínopol.

Križiaci 200
Náboženské vojny o ovládnutie Svätej zeme (Palestíny).

Nájazdníci a obchodníci 202
Vikingovia – bojovné kmene zo Škandinávie – postupujú Európou.

BITKA PRI AJN DŽÁLÚTE 204

Vzostup osmanskej moci 206
Založenie Osmanskej ríše nomádkymi bojovníkmi v Anatólii (Turecko).

Mestá a obchod 208
Vzostup obchodu a mestských štátov – Janova a Benátok – v stredovekej Európe.

Predkolumbovská Amerika 210
Bohaté a zložité spoločnosti Mayov, Aztékov a Inkov.

OD AZTÉKOV K INKOM 214

Polynézska expanzia 216
Kolonizácia ostrovov južného Pacifiku.

RENESANCIA A REFORMÁCIA

1450 – 1750 218

Úvod a časová tabuľka 220

Objavné plavby 224
Európske výpravy vókol zemegule a objavovanie „nových svetov“.

IZABELA KASTÍLSKA 226

KOLUMBUS SA VYLOUŽJE V KARIBIKU 228

Spojenie s Amerikou 230
Španielski conquistadori v Južnej a Strednej Amerike.

Veľká výmena 232
Vzájomná výmena rastlín, zvierat a chorôb medzi Európou a Amerikami.

Španielske striebro 234
Nález a ťažba nesmiernych prírodných zdrojov Južnej Ameriky.

Otcovia pútnici 236
Náboženský utečenci – zakladatelia budúcich Spojených štátov amerických, ich kolónie udávali tón ďalšej kolonizácii.

Obchod a ríša 238
Veľké obchodné ríše Európy prenikali od 15. do 18. storočia do Afriky, Ázie a Ameriky.

Traja cisári 240
„Vek rozkvetu“, keď Ríša strediu dosiahla najväčšiu rozlohu.

Japonský veľký mier 242
V období Edo sa Japonsko izolovalo od zvyšku sveta a rozvíjalo jedinečnú kultúrnu identitu.

Veľkí Moguli 244

Mogulská ríša ovládala vo svojom vrcholnom období ni indickým subkontinente 100 miliónov poddaných.

Osmanská ríša	246
Osmanská ríša na vrchole a začiatok jej úpadku.	
■ BITKA PRI LEPANTE	248
Renesancia	250
Pozoruhodný rozkvet európskeho umenia, architektúry a kultúry počas 15. a 16. storočia.	
■ LEONARDO DA VINCI	254
Reformácia	256
Obrovské náboženské zmeny v Európe v 16. storočí.	
■ ALŽBETA I.	260
Tridsaťročná vojna	262
Najničivejšia a najnákladnejšia vojna, akú svet do tých čias poznal.	
Anglická občianska vojna	264
Vojna parlamentu proti monarchii zmenila tvár Anglicka.	
Vedecká revolúcia	266
Radikálne prielomy vo vede a technike priniesli nový pohľad na naše miesto vo vesmíre.	
■ ZEMETRASENIE V LISABONE	268
Osvietenstvo	270
Ústredným pojmom myslenia tohto intelektuálneho hnutia bol rozum, ktorý mal rozhodovať o politických, sociálnych a etických normách, ako aj o spôsobe správania a o vedeckom výskume.	
Majstri vojny	272
Vojna sa stala prevládajúcim spôsobom riešenia obchodných sporov, preto sa ustavične zdokonaľovala vojenská taktika.	
■ ZBRANE A BRNENIE	274
Vzostup kapitalizmu	276
Vynorila sa trhová ekonomika a s ňou počiatky moderných finančných inštitúcií.	
■ ĽUDOVÍT XIV.	278
Obchod s otrokmi	280
Brutálny obchod, pri ktorom bolo 10 miliónov Afričanov prepravených cez Atlantik na prácu na koloniálnych plantážach.	
Prieskum Pacifiku	282
Vynález presných nástrojov na meranie zemepisnej dĺžky umožnil Európanom prieskum a kolonizáciu Pacifiku.	

PRIEMYSEL A REVOLÚCIA

1750 – 1914

Úvod a časová tabuľka

Potravinová revolúcia

Podstatné zvýšenie produkcie potravín podnietilo rýchly rast populácie.

Priemyselná revolúcia

Technický a sociálny rozvoj zmenil západný svet z poľnohospodárskeho na priemyselný.

Prvý globálny konflikt

Sedemročná vojna – prvý medzikontinentálny konflikt.

Americká Deklarácia nezávislosti

Vojna amerických kolónií proti Británii, jej vyústenie do vzniku Spojených štátov amerických.

■ **DOBYTIE BASTILY**

Revolúcia vo Francúzsku

Koncom 18. storočia otriasali Francúzskom násilné udalosti a teror.

■ **NAPOLÉON BONAPARTE**

Napoleonské vojny

Velmocenské ambície Francúzska v Európe i mimo nej počas Napoleonovej vlády.

■ **WILLIAM WILBERFORCE**

Rozširovanie hraníc

Americkí priekopníci sa rozhodli kolonizovať celý kontinent.

■ **INDIÁNSKE KULTÚRY**

Americká občianska vojna

Konflikt v rokoch 1861 – 1865 rozdelil Spojené štáty americké.

284

286

290

292

296

298

300

302

304

306

308

310

312

314

■ **ABRAHAM LINCOLN**

Sloboda Latinskej Ameriky

Boj za slobodu v španielskych a portugalských kolóniách Južnej Ameriky.

Kompletizácia máp

Prieskum sveta v 18. a 19. storočí.

Mestský spôsob života

Celosvetová urbanizačná explózia v 19. storočí.

Boj s mikróbmi

Pribúdajúce poznatky v oblasti anatómie, medicíny, infekcií a iných chorôb.

Naša vlasť

Idea nacionalizmu v Európe a USA a jej dôsledky.

Novovymedzená Európa

Ako sa menila mapa Európy v 18. a 19. storočí.

■ **KARL MARX**

Robotníci, spojte sa!

Politické hnutia, ktoré sa snažili organizovať narastajúcu robotnícku triedu a podieľať sa na bohatstve priemyselnej revolúcie.

Romantizmus

Myšlienky sebauvednenia a obrazotvornosti viedli k narastajúcim rozdielom medzi umením a vedou.

Pôvod druhov

Charles Darwin a evolučná teória.

Veda verzus Boh

Verejná polemika postavila vedu proti náboženstvu.

Dômyselné vynálezy

Explózia techniky v 19. storočí.

Imperiálny svet

Mocnosti dominujúce na mape sveta okolo roku 1900.

■ **KRÁLOVNÁ VIKTÓRIA**

Odpor v kolóniách

Vzťahy medzi koloniálnymi mocnosťami a domorodým obyvateľstvom v Pacifiku a juhovýchodnej Ázii.

Britská nadvláda

India – drahokam v korune Británie.

316

318

320

322

326

328

330

334

336

338

340

342

344

346

348

350

352

Ópiové vojny

Konflikty medzi Britániou a Čínou v 19. storočí.

Vychádzajúce slnko

Vzostup Japonska ako modernej industrializovanej mocnosti po stáročiach izolácie.

Vzbura mladoturkov

Islamské štáty a vlády koncom 19. storočia.

Boj o Afriku

Ako Európa ovládla a kolonizovala africký kontinent.

OBYVATEĽSTVO A MOC

1914 – súčasnosť

Úvod a časová tabuľka

■ **ATENTÁT V SARAJEVE**

Veľká vojna

Prvá svetová vojna (1914 – 1918) zničila Európu, vyhladila celú generáciu a zmenila mapu sveta.

Ruská revolúcia

Desať dní, ktoré otriasli svetom – staré zriadenie v Rusku padlo, kladli sa základy prvého socialistického štátu.

■ **JOSIF STALIN**

Kladivo a kosák

Sovietsky experiment – industrializácia, kolektivizácia a útlak počas stalinizmu.

■ **SOVIETSKA PROPAGANDA**

354

356

358

360

362

364

370

372

376

378

380

382

